

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.- K
pol leta 5.- "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznacila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Svobodna državnozborna učiteljska zveza.

Svojčas so se že vršila pogajanja za ustanovitev internacionalne napredne učiteljske zveze cele Avstrije, in ta pogajanja se delno vrše še dandanes.

Ko pa se je ustanovila Nemško-avstrijska učiteljska zveza in Slovansko-avstrijska učiteljska zveza, tedaj, ko so zastopniki teh dveh zvez imeli na Dunaju posvetovanje za parlamentarno akcijo v prilog izboljšanja gnetnega stanja učiteljstva, je padla ideja, da se naj osnuje v državnem zboru zveza vseh učiteljev, ki so državni poslanci.

Zadnji čas so se res sešli vsi poslanci, ki so ljudskošolski učitelji, in ustanovila se je svobodna učiteljska zveza, ki ji pripadajo vsi ljudskošolski učitelji-poslanci naprednega prepričanja brez ozira na narodnost.

Predsednikom zveze je bil izvoljen češki učitelj Alojzij Konečný, član češke napredne ljudske stranke, tajnikom pa nemški nacionalni nadučitelj I. Hedra.

Naloga te svobodne državnozborna učiteljske zveze je skrbeti v prvi vrsti za stanovsko-politiške interese učiteljstva in za šolsko-politiške interese.

V parlamentu učiteljstvo danes ni imelo pravzaprav prave zaslombe, kar nam je jasne dokazal zadnji neuspeh naše akcije.

Politiške stranke so puščale pasti učiteljske interese pred interesi stranke; posamezni poslanci so pač nastopali za interese učiteljstva in šole bolj odločno, toda pravega trdnega ozadja niso imeli.

Sedaj pa je osnovana močna skupina, ki bo preko klubovih disciplin začrtovala svoje stališče in bo vodila stanovsko-politiški in kulturnošolski boj učiteljstva v parlamentu.

Pravega razrednega boja učiteljstvo do danes pravzaprav še ni vodilo. To pa v prvi vrsti zaradi tega, ker je svoje stanovsko-šolske zadeve prepuščalo vedno izvojevati političnim strankam, ki so se pa izkazale nesposobne za to veliko delo.

In v tem pogledu se je pričela med učiteljstvom že zdavna potrebna emancipacija učiteljstva, da samo nastopi v vseh korporacijah, da same dobojuje stanovsko-politiški in kulturno-šolski boj.

Kot prvi uspeh te svobodne učiteljske zveze imamo zaznamovati izraz solidarnosti državnega uradništva z ljudsko šolskim učiteljstvom.

Z Dunaja smo dobili dne 24. t. m. sledeče poročilo:

„Včeraj se je oglašila deputacija prvega splošnega avstrijskega uradniškega društva pod vodstvom poslanca Markhla in Wedre pri ministrskem predsedniku grofu Stürgku in mu izročila peticijo uradniške zveze, v kateri se zahteva zenačenje ljudskošolskih učiteljskih plač s prejemki državnih uradnikov od XI.—VIII. činovnega razreda. Ministrski predsednik je izjavil, da vlada sama želi, da se reši učiteljske vprašanje na dostojen način, da je pa reforma glede določitve službenih prejemkov na podlagi točk predložene peticije z ozirom na položaj v posameznih deželah težko izvedljiva. Vendar pa je vlada zato in se bo tudi zavzela, da se da § 55. gotovejša in jasnejša oblika, ker potem se bo moglo ustreči željam učiteljstva, ako parlament reši povoljno davčne predloge, da more potem vlada nakazati deželam primerne doneske. V istem smislu je odgovoril tudi finančni minister Zaleski, ki je deputacijo zagotavljal, da hoče že enkrat rešiti učiteljske zahteve, ker je uvidela nujno potrebo regulacije. Konferenca z ministrskim predsednikom je trajala nad eno uro. Po-

slanec Wedra predloži peticijo tudi poslanski zbornici“.

Novo korporacijo — svobodno učiteljsko zvezo — je smatrati vsekakor važnemu napredku učiteljskega vprašanja v parlamentu in mora ostati stalna točka našega organizovanja.

Deželnemu odboru vojvodine Kranjske.

Najvišja avtonomna oblast, kjer imamo Slovenci res edini odločilno besedo, je kranjski deželni odbor. Ta korporacija bi lahko predstavljala nekako državo v državi, nekako slovensko republiko, kar se tiče slovenskega značaja dežele. Velik je njegov vpliv, velike pa so tudi njegove dolžnosti in odgovornosti. Ne samo Kranjci, temveč Slovenci vseh dežel gledajo na njegovo nastopanje. Posebno kritično oko imajo ravno Slovenci drugih dežel, kjer so v majšini, kjer jim je dan na dan prenašati železno pest ondotnih deželnih odborov. Štajerski in koroški deželni odbor dajeta Slovincem pri vsaki priliki čutiti, da predstavljata avtonomno korporacijo nemške moči. Oba imata pred očmi varstvo nemškega značaja cele dežele, oba protežirata nemštvo, a za slovenske sodelane imata le šikane. Ako hočejo Slovenci v teh deželah doseči kako jezikovno pravico, morajo si jo iskati šele pri najvišjih oblastih na Dunaju.

Kranjskemu deželnemu odboru nikakor ne mislimo priporočati, naj se ravna po reku: zob za zob. Nasilstvo in krivica sta grdi lastnosti, naj prihajata od koderkoli in naj se izvršujeta nad komurkoli. Najmanj pa je znak viteštva, ako prizadeva nasilstvo in krivico močnejši slabotnemu. Naj se le potomci nemškega viteškega rodu proslavljajo z enakimi čini.

Slovenci smo boljši „divjaki“, ki vidimo človeško bitje s pravico do življenja in razvoja tudi pri drugorodnih sodeželanah.

Nikakor pa ne more naš deželni odbor opravičevati napram samemu sebi, napram celi slovenski javnosti in napram našim potomcem, da zanemarija svoje narodne dolžnosti, da ima več srca za tujo, kakor za lastno narodnost.

Upamo, da sede v našem deželnem odboru tudi možje, ki jim narodnost ni prazna fraza, možje, ki ljubijo našo slovensko domovino ter ji žele najlepšo bodočnost. Na naslov teh bodi povedano sledeče:

Naša narodnost na Kočevskem, posebno v kočevskih obmejnih krajih hudo trpi in nazaduje. To velja posebno glede na slovensko šolstvo, dočim se nemštvo in renegatstvo bujno razvija, skoraj bi rekli, da v senci milosti slovenskega deželnega odbora. Nemški „Schulverein“ zida palače in lovi v nje z nehonetnimi sredstvi slovensko deco. „Schulverein“ lako izda našemu deželnemu odboru najboljše izpričevalo. Tako jovijalnih in dobrodušnih gospodov ne dobi v nobeni drugi kronovini, kjer vsaj soodločujejo nenemške narodnosti.

Palače nemškega „Schulvereina“ so zrasle takorekoč čez noč v Lazah, Brčicah, Rodinah itd. Deželni odbor ni pri tej priliki preiskaval, ali so te šole potrebne, ali ne bodo v kvar slovenski narodnosti in ali je tam tudi kaj poskrbljeno za — slovensko šolstvo. Da se potem tudi slovenske občine ne zavedajo svojih pravic, je pač umevno. Kako pa nastopajo v sličnih slučajih nemške občine z deželnimi odbori vred na Koroškem in Štajerskem, dokazujejo dejstva, da se „Družba sv. Cirila in Metoda“ že skoraj dve leti zamarja za dovoljenje, da bi gradila nujno

LISTEK.

† Tovarišica Marica Opresnikova.

Dne 21. marca smo na Prevorju spremili ob mnogobrojni udeležbi drago tovarišico Marico Opresnikovo k zadnjemu počitku.

Nepričakovano je prišla bela žena ter si izbrala za žrtev bitje v cvetu mladosti, donos in veselje roditeljev, polno upov in idealov, čislano od stanovskih tovarišev in tovarišic kakor od občinstva, ljubljeno od otročičev!

Ob tožnih zvokih žalostinke, ki so jo zapeli tovariši, ni ostalo suho nobeno oko mnogoštevilnih navzočih, ki so prihiteli navzlic slabemu vremenu izkazat pokojnici zadnjo čast.

Poslovala sta se od nje v imenu vseh tov. Pulko in tovarišica Milka Bračičeva, zapel ji že zbor tovarišev, nato cerkveni pevci zadnjo pesem in začulo se je votlo bobnenje prvih grud, ki so padale na kr-

sto. Šla si, draga tovarišica, ki si bila ena najboljših v naših vrstah. Truplo krije zemlja, tvoj duh pa se je preselil v boljši kraj, kjer ni trpljenja, kjer je večna radost doma!

Ločila si se, a tvoj spomin živi med nami in ne ugasne nikoli!

Z druge strani smo dobili še ta nekrolog:

Odprta noč in dan so groba vrata, a dneva ne pove nobena pratka.

Resničnost teh besed smo spoznali, ko smo prvega pomladanskega dne, t. j. 21. sušca, položili v grob našo tovarišico Marico Opresnikovo. Bila je šele v 23. letu, ko ji je nagla smrt odprla grobna vrata; povsod okolo polno mladega cvetja, ki hrepeni proti solncu, a ona kot najlepši cvet je morala v mrzli grob.

Službovala je šele tretje leto, in sicer na Prevorju v kozjanskem okraju na Štajerskem. Kako resno je smatrala svoj stan, je pokazala s tem, da se je pridno pripravljala na izpit učiteljske usposobljenosti, ki ga je lansko jesen tudi dobro prebila. Ko-

liko zlatih upov je potem gojilo njeno srce, koliko sladkih sanj je sanjala njena duša; toda vedro in rožnato nebo nad njeno mladostjo se je hipoma izpremenilo v temno, mrzlo jarno. — Tudi njeni učenci so jo prav radi imeli; ko popoldne ni mogla več v šolo, so malčki s skrbjo povpraševali, ali že gospodična kmalu zopet ozdravi in pride k njim. Kot stanovska tovarišica nam je pa vsem bila prav ljuba.

Zaradi njenih lepih lastnosti pa so jo tudi vsi radi imeli. Na dan pogreba je bila domača cerkev vkljub slabemu potu in vremenu natlačeno polna domačega ljudstva; njeni tovariši in tovarišice so prišli iz domačega in tudi sosednega šmarnskega in sevnškega okraja v prav obilnem številu in sedem gg. duhovnikov je opravljalo za njo pogrebne obrede. Po cerkvenem opravlilu je stopil na prižnico domači g. župnik R. Skrbis in je v lepih besedah proslavil spomin pokojnice kot cerkvene pevke in kot učiteljice. Ob odprtem grobu sta govorila predsednik Kozjanskega učiteljskega društva V. Pulko in gđc. učiteljica Milka Bračičeva. Učitelji pevci so zapeli v šoli in na pokopališču pretresljive žalostinke. Tudi domači pevci

so v ta namen zložili lepo pesem in jo pokojnici zapeli za slovo. Pogreba so se udeležili tudi starši in sestra drage nam Marice, ki so bili zaradi toliko izrazov ljubezni do njih hčerke, oziroma sestre vidno potolaženi.

Počivaj, tovarišica mila, v tihozem grobu prav sladko težko, težko ti končati življenje bilo je mladó.

Ido.

Učna knjiga pomožnega svetovnega jezika „Ido“ (Esperanto reformita) po A. Noetzeljevi knjigi za Slovence priredil in razširil Jakob Kovačič (Št. Vid pod Juno na Koroškem). Samozaložba. Tisk družbe sv. Mohorja v Celovcu. Cena 1 K.

Kakor vsaka stvar na svetu, so tudi pomožni svetovni jeziki podvrženi svoji usodi in izpremembi. V tekmi številnih takih umetnih jezikov, ki naj bi bili nekako splošno občilo med različnimi narodi, si je v slednjem času dr. Zamenhofov „Esperanto“ priboril prvenstvo: razširil se je med vse kulturne narode, tudi med Slovence. Ščasoma pa se je opazilo, da tudi „Esperanto“ ne

potrebni slovenski šoli v Vodičji vasi pri Beljaku in v Studencih pri Mariboru.

Toda ostanimo pri Kočevju ter si oglejmo imenovane tri točke. V Lazah je le par kočevskih bajt, iz katerih pri največji rodovitnosti ni pričakovati otrok za en razred. „Schulverein“ pa je zgradil šolo za dva razreda ter mislil pri tem celo na tretji razred. Računal je pač na zanižnost, s kakršno se ustanavljajo šole za Slovence. Sosednja Vršna Sela so jedva četrt ure oddaljena. Tam se prebivalci branijo pošiljati otroke v mnogo oddaljenejšo šolo v Sušico. Po dolgih mukah so si priborili pravico do lastne šole, toda že dve leti imajo v rokah le — pisano pravico, za šolo pa se niti temelj še ni določil. In vse to zaradi neodločnosti deželne odbora. Kaj se lahko zgodi? Prebivalci Vršnih Sel se znajo naveličati čakanja ter bodo začeli pošiljati svoje otroke v bližnjo ponemčevalnico v Laze, posebno, ker jih od tam vabijo z obljubami in darili. „Schulverein“ je mnogo na tem, da pridobi iz bližine dovolj otrok, ker sedaj jih mora z bogatimi darili dobivati iz črmošniške župnije, a to otroke, ki imajo bliže v domačo šolo v Črmošnici. Ako bi Ciril-Metodova družba ne bila pravočasno z velikimi žrtvami zgradila šole v Rožnem dolu, bili bi danes vsi ondodni slovenski otroci v ponemčevalnici v Lazah.

V Brčicah je tudi le par kočevskih bajt ter ni nemških otrok niti 10. Ker pa je kraj s sosednim Kotom (Kumpmatel) zelo oddaljen od župne šole v Semiču, računal je zopet „Schulverein“ na počasnost deželne odbora ter ustanovil čisto na tistem šolo v Brčicah. Malo za vedni in slabo poučeni prebivalci so se brž oprijeli prilike, posebno, ker jim „Schulverein“ preskrbuje otroke z učili, obleko in deloma celo s hrano. Naval je bil čimdalje večji in „Schulverein“ je zgradil dvorazrednico, ki šteje že do 60 otrok, a med tem ni niti 10 nemških. Deželni odbor in semiška občina pa se menda za kratek čas dogovarjata, ali bi se naj v Semiču razširila šola, ali se ustanovila enorazrednica v Kotu.

Tretja točka so Rodine pri Črnomlju. Razun par kočevskih bajtarjev visoko nad vinogradi proti Planini so prebivalci sami Slovenci. „Schulverein“ ima tam v bližini, namreč na Mavrlu že skoraj 30 let nemško šolo, dočim so slovenski otroci še vedno morali hoditi nad uro daleč v Črnomelj. „Schulverein“ je videl nezadovoljnost slovenskih staršev ter jim napravil v neki podrtiji v Rodinah samih šolo. S tem je prišla nevarnost, da se ponemčijo cele vinorodne Rodine. Ciril-Metodova družba je brž najela in za silo adaptirala neko viničarijo za šolo. Kupila je tudi prav primerno stavbišče, da ga izroči brezplačno občini Talčji vrh za zgradbo šole. Tudi k stroškom bi bila gotovo prispevala velik del. Toda od raznih spletkarjev nahujskani občinarji so začeli zahtevati, naj se jim šola zgradi spodaj v ravnini, a vsi višje ležeči prebivalci bi seveda rajši pošiljali otroke v bližnjo šulferajnsko šolo. Take trme seveda Ciril-Metodova družba ni

odgovarja povsem praktičnim zahtevam, da je potreben reforme. Reformiran esperantski jezik je ravno omenjeni „Ido“. Kdor se hoče o njem v kratkem poučiti, ni mu potreba drugega, nego nabaviti si omenjeno knjižico, ki potom sintetične metode v dvajsetih vajah na lahek in precizen način uvaja v skrivnosti lahkopriučljivega, za prometno in poljudno znanstvo porabnega, logično sestavljenega in strogo mednarodnega jezika. Berilca, tabele in nad 1000 besed obsega-joč slovar delajo knjigo še bolj praktično in uporabno že za navadno korespondenco. „Tisti, ki Esperanto že znajo, si preuredbe (Ida) zapomnijo in prisvoje v nekoliko urah,“ pravi avtor v predgovoru. Kakor prilogo čitamo slednjič še dr. I. Hermannov prevod Aškerčeve balade „Buddha ed Ananda“. Dasi noben umetni jezik, niti „Ido“, nima namena prevajati pesniških umotvorov, vendar se zdi ta prevod posrečen in dokazuje blagovnečnost „Ida“.

Kdor bi imel z nacionalnega stališča pomislekov proti mednarodnemu pomožnemu jeziku, naj bo zagotovljen, da ni namen nobenega takega jezika izpodrivati materni

mogla podpirati, prodala je stavbišče ter odrekla za slučaj, da se ne gradi šola zgoraj, kjer bi res pomenila jez proti ponemčevalnemu „Schulverein“, vsako podpora. To nezdružljivo stanje traja že nad tri leta. Občina Talčji vrh je brez prave šole, ker šola, ki se zdrži v zasilnih prostorih, ki jih ima najete C. M. družba, ne zasluži tega imena. Šolska soba je v — kleti. Deželni odbor pusti občinarjem Talčjega vrha kuhati trmo in nagajivost. Vse to je bilo znano „Schulverein“ ter zgradil pravo palačo za svojo šolo. Nič čuda, da imajo narodno neutrjeni Slovenci več zaupanja v tako lepo šolo, kakor do temne zidanice, kjer je slovenska šola ter pošiljajo rajši svoje otroke v nemško šolo, kjer dobe brezplačno kar potrebujejo za dušo in telo. Ako želi deželni odbor mu, lahko navedemo imenoma nad 10 slovenskih otrok, ki že sedaj obiskujejo ponemčevalnico. Deželni odbor pa bo prisilil trimasto občino, da si zgradi šolo, najbrž šele potem, ko bo „Schulverein“ vlovil zadnjega slovenskega otroka.

Menda se gospodje pri deželnem odboru vendar ne bodo izgovarjali, da jim vse te razmere niso znane. Bila bi prehuda obsodba samega sebe. Nekateri teh gospodov so baš zadnje čase pogosto obiskovali te nesrečne, pozabljene kraje, oziroma so jih lahko vsaj od daleč gledali. Gg. dr. Lampe in Jarc bi se bila vsaj iz deželnega avtomobila lahko ogledala šulferajnski palači na Mavrlu in v Rodinah; slovenske šole seveda ni mogoče videti, ker je podobna solidnemu kurniku. Tudi skozi Kot, Laze in Vršna Sela bi se bila lahko peljala ter si ogledala našete ponemčevalnice za pozabljene slovenske otroke. Zaradi teh ovinkov bi bil g. Dermastija vseeno izvoljen za dež. poslanca.

Deželni odbor naj pomisli, da so zamenjani naši rojaki v ondodnih obmejnih krajih večinoma volilci S. L. S., ako se že tako boji skrbeti za rojaka nasprotnega političnega mišljenja. So časi in prilike, ko deželni odbor ni taka „trapa“, temveč zna prav odločno in radikalno nastopiti, n. pr. proti ljubljanski mestni občini, pri podiranju Kobalove kleti itd.

In še nekaj bi moralo biti znano deželnemu odboru in deželnemu šolskemu svetu. Pri gradnji šolskih palač v Lazah, Brčicah in Rodinah je mislil „Schulverein“ v prvi vrsti na slovenske otroke. Ko se je nekaj govorilo o tem v deželnem šolskem svetu, je nemški nadzornik, zaupnik „Schulvereina“ in „Volksrata“ g. Belar slovesno izjavil, da v šulferajnske šole ne bodo sprejemali slovenskih otrok. Ali se je kdaj kateri slovenski član deželnega šol. sveta in dež. odbora prepričal, ako g. Belar tudi izpolnjuje dano obljubo? Ali je tema dvema korporacijama znano, da polnijo šulferajnsko šolo v Brčicah do 1/3 slovenski otroci semiške župnije? Izkaz lahko dobe pri šolskem vodstvu v Semiču.

Taka brezbriznost merodajnih korporacij je že skoraj podobna nar. izdajstvu. V političnih gonjah zaslepljene mase tega danes morda še ne vidijo, toda prihodnja zgodovina slovenskega naroda bo morala

jezik, pač pa mu je namen zabraniti nadvladje jezika močnejšega naroda nad jezikom šibkejšega.

Konflikt med rastočim internacionalizmom in nacionalizmom reši za obe stranki povoljno le umeten svetovni jezik. Da se takemu jeziku osobito „Ido“ ni težko priučiti, kažejo sledeče številke. 40% vsega besednega zaklada in „Ida“ najdeš v vsakem sledečem narodnem jeziku: v ruščini, francoščini, angleščini, nemščini, španščini, italijanščini. Osobito pa je 52% indijskih besed skupnih z ruščino, 61% z nemščino, 79% s španščino in angleščino, 83% z italijanščino, 91% s francoščino. Omikancu bo torej „Ido“ že s kraja donel nekam znano, preprosti človek si ga potom zgoraj omenjene izborne knjige tudi prav lahko prisvoji. Knjigo priporočamo torej vsakemu, osobito trgovskemu naraščaju ter ji želimo prav dobrega uspeha.

Naročenim knjižicam se bodo prilagale poštna položnice.

F. PL.

našo malomarnost kruto obsoditi.

Opisano zlo pa bo imelo še drugod posledice. Nemški „Volksrat“ in „Schulverein“ sta dalekovidna političarja. Zakaj sta se z mrzlično naglico vrgla ravno na samotne pokrajine Laze, Brčice in Rodine? Vedela sta po svojih kranjskih zaupnikih, ki jih je dobiti na vseh važnejših mestih, da bo mimo teh krajev stekla železnica. Prišlo bo delavstvo z rodbinami od vseh vetrov sveta, a otroci bodo obiskovali ponemčevalnice, ker drugih šol ni. Že obstoječe nemško šolstvo bo pomagalo „Volksratu“ pri njegovem rovanju, da se nastavi pri novi železnici nemški ali vsaj nemško misleči uslužbenci. Pa tudi slovenski uslužbenci bodo primorani svoje otroke pošiljati v ponemčevalnice, ki bodo povsod takorekoč pri roki, slovenske šole pa so ali zelo oddaljene ali pa v nedostatih prostorih.

Po novi železnici bo prihajal slovenski jug spoznavat našo slovensko domovino, a takoj po vstopu v deželo se mu bodo kazale palače z bleščečimi napisi: „Deutsche Schule“. Koga zadene sramota?

Ako imajo torej močje v našem deželnem odboru le iskrico domovinske ljubezni, naj nemudoma popravijo, kar še ni zamujenega. Ponovim: Na Vršnih Selah naj se požuri z zgradbo šole ter se stre brezobzirno vsako kljubovalno nasprotovanje. Za Kot naj se prisili lastni šolski okoliš ter se čimprej zgradi vsaj enorazrednica. Občinski zastop Talčjega vrha naj se prisili, da gradi šolo v Rodinah, kjer bo imela praktični in obrambni značaj. „Schulverein“ naj se prepove sprejemati slovenske otroke, slovenskim staršem pa se ukaže potom občin in krajin šolskih svetov, da pošiljajo svoje otroke le v pristojno slovensko šolo. Tudi za Slovence naj velja Lex Perek.

Kako bi se lahko priborila Slovincem v mestu Kočevju slovenska manjšinska šola, kjer je slovenskih otrok za tri razrede, tega menda deželnemu odboru ni treba razlagati.

Končno še nekaj, kar bi bil sicer pri strankarsko zaslepljenih dež. odbornikih bob v steno. Edino „Družba sv. C. in M.“ ima skrb in srce za pozabljene obmejne Slovence na Kočevskem. Z zgradnjami šol v Čepļah, Rodinah in Rožnem dolu je odvzela veliko breme občinam in tudi deželnemu odboru. „Schulverein“ na Štajerskem in Koroškem ne zmanjšuje nikjer takih bremen občinam in deželi, ker stavi le konkurenčne raznarodovalne šole. Vendar gojita oba deželna odbora za to ponemčevalno društvo najvišje simpatije v dejanjih in denarnih prispevkih. Koliko srca in podpore pa ima deželni odbor vojvodine Kranjske za „Družbo sv. Cirila in Metoda“?

Videant consules pri deželnem odboru, ne . . . A. B.

Quod licet Jovi — non licet bovi!

Če bi zgodovina ne bila objektivnejša od naših klerikalnih zgodovinarjev, potem bi človeštvo ne imelo nikdar objektivne slike svojih del.

Pred desetimi leti je nastopil svojo nadzorniško kariero g. c. kr. okr. šolski nadzornik Anton Maier.

Kreaturo lahko danes imenujemo tisti list, ki je bil prvi, kateri je pred desetimi leti napadel okr. šol. nadzornika Antona Maierja. Mogoče je bila ista slomšarska kreatura, ki je pred desetimi leti napadla imenovanega nadzornika in je danes ista slomšarska kreatura, ki mu piše ob desetletnici v »Slovincu« sledeče:

»Ob desetletnici gosp. nadzornika Maierja. Danes, 20. marca 1912, je preteklo deset let, odkar je bil od kranjskega deželnega šolskega sveta imenovan nadzornikom ljubljanskih slovenskih ljudskih šol tedanji vadniški učitelj g. Anton Maier. Da je bilo modro in edino upravičeno, poveriti to mesto ljudskošolskemu učitelju, se sedaj jasno vidi. Kot spreten šolnik, s temeljito teoretično naobrazbo in bogato prakso je gospod nadzornik takoj izpočetka zastavil vse svoje moči v proslavi in povzdigo ljublj. ljudskih šol in njih učiteljstva. Z raznimi pomožnimi knjigami, ki jih je sestavil, je navajal učiteljstvo k enotnemu

in pravilnemu učnemu postopanju; z vsestranskimi modrimi uredbami je marljivim raznetil veselje do dela, manj vestne pa prisilil k točnemu izpolnjevanju stanovskih dolžnosti. Sadovi tega dela in požrtvovalnosti niso izostali. To je že pričala sijajana šolska razstava leta 1905. S svojo raznovrstno vsebino je govorila o velikem formalnem napredku ljubljanskega učiteljstva in o odličnih uspehih, katere je isto dosegla. V vsej dobi nadzornikovega delovanja smo pa imeli tudi obilo prilike spoznavati v njem pedagoga, kateremu je nad vse blagor in sreča šolske mladine. Z vso odločnostjo je grajal in skušal zatreti vse, kar bi utegnilo le količikaj škoditi mladini. A prav ta njegova vestnost in neomajna pravičnost je izzvala že večkrat hud odpor, predvsem pri ljudeh, ki bi bolje storili, da niso nikoli z namenom poučevanja in vzgajanja prestopili ljudskošolskega praga. Ta odpor pa je dosegel višek v nizkotnih klevetah, katere so nagromadili zlasti lansko leto zoper svojega nadzornika v „Učiteljskem Tovarišu“. Mi nanje tedaj nismo reagirali, ker so bile toliko zlobne in neopravičene, da tisti, ki so jih pisali, niso zaslužili odgovora. Vpraševali smo se le, s čim je zaslužil toliko natolcevanja mož, ki je v šolo prihajal samo kot učitelj, ki tam ni iskal drugega, kot dobre vzgoje, lepe discipline in po možnosti dobrih učnih uspehov. In kjer je našel to, je kvalificiral dobro in ni vpraševal, je li dotičnik odličen strankar ali pa kaka neznatna redovnica. Za nas velja samo eno, da je on naš najboljši svetovalec in učitelj, naš sodelavec in sotrpin na polju ljudskošolske omike. In zato mu kličemo danes ob desetletnici: „Ohrani ga Bog še mnogo let!“

Prodane, podle duše, drugače jih ne moremo imenovati! Nesramni prekupovalci, svetohlinski farizeji!

Kake zasluge ima Anton Maier za ljubljansko šolstvo?

Uvedel je med ljubljansko učiteljstvo sistem „štrebarstva“; pokvaril je ves šolski sistem. „Divide et impera!“ to geslo je bilo od pamtikeva načelo tega „strokovnjaka“. Njegova metamorfoza, nacionalna in politiška, nam je priča njegovega značaja!

Bil je „strokovnjak“! Da, gospoda! In ker ni hotel v svoji naivnosti priznati sebi manjše izobrazbe od podrejenih učiteljev z meščanskim izpitom, zato je v svoji nadutosti slabo kvalificiral te učitelje, je kvalificiral stvar, za katero ni kvalificiran jo kvalificirati, jo je kvalificiral negativno in si je hotel s tem ohraniti avtoriteto!

Počemu vlačite zopet na dan Maierja kot pedagoškega prijatelja? Ali ne veste, da odkrivete s tem prepotenco njegove umazanosti? — Knjige nosijo njegovo ime, ki jih ni on spisal; in nemoralna kupčija pri tem?

Hm! Šolska razstava 1905 in Anton Maier — njen duševni oče! Pri tej je on ravno toliko kriv, kakor pri tem — da je rojen.

Sedaj pa vsi naši članki zoper Maierja!

Naš list je pisal resnico, on jo piše in jo bo pisal vedno; naj jo piše komurkoli; naj bi imel napisati smrtno obsodbo komurkoli.

Gosp. c. kr. okr. šol. nadzornik Anton Maier naj samo objavi oni odlok c. kr. dež. šolskega sveta, ki ga je letos dobil zaradi grajalnih dekretov. Tam je dovolj povedano, in če g. A. Maier objavi oni odlok, potem pade senca obrekovanja, da pišemo mi neresnico, na obrekovalce same in odkrije njih grdo svetohlinstvo.

Da pa Maier v šoli ni bil strankar; to pa pobijajo prav zadnji naši članki proti njemu; to pričajo seje c. kr. m. š. sv.; to pričajo dejanja grabenskega Jegliča v zadnjih letih. Saj je bil Maier v pravici in nepravici vedno na njega strani, dal se mu je voditi za nos, dal je njemu izrabljati njegov uradni vpliv in osebo; dal se je celo voliti za predsednika klerikalne garde „Vdovskemu učiteljskemu društvu“ — a je tedaj najbolje spoznal, koliko velja med učiteljstvom!

Ob njegovi desetletnici mu pa kličemo samo to: Čas je že, da odide v penzijo, saj tisti, ki mu je spisal slavošpev v „Slovincu“, že komaj čaka da bo zase-